

SCENARIUSZ LEKCJI

Prawo do zrzeszania się

Czas trwania: ok. 45 minut

Grupa docelowa: starsze klasy szkoły ponadpodstawowej

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie / godzina wychowawcza

CELE LEKCJI

1. Uczeń zna treść art. 84 Konstytucji RP i rozumie prawo do tworzenia i uczestniczenia w organizacjach.
2. Uczeń potrafi wskazać przykłady zrzeszeń w swoim otoczeniu (szkoła, lokalna społeczność, internet).
3. Uczeń rozumie znaczenie działania w grupach dla rozwoju osobistego, społecznego, kulturalnego i zawodowego.
4. Uczeń zna granice prawa do zrzeszania się i wie, że nie wolno tworzyć organizacji łamiących prawo.
5. Uczeń potrafi zaproponować własny projekt grupowy lub inicjatywę społeczną.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- Wyciągi z Konstytucji RP (rozdz. II - „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”).
- Statut szkoły.
- Karty z opisami sytuacji problemowych.
- Tablica, kartki, markery.

PRZEBIEG LEKCJI

1. WPROWADZENIE - „Co to znaczy zrzeszać się?” (5-7 min)

Nauczyciel pyta:

- „Do jakich grup, klubów, kół zainteresowań lub organizacji należycie? A może chcielibyście dołączyć do jakiejś grupy?”
- Dyskusja kierowana - uczniowie wymieniają przykłady z życia szkolnego, lokalnego i internetowego.

Nauczyciel zapisuje na tablicy:

Prawo do zrzeszania się = prawo do tworzenia i wstępowania do grup, klubów i organizacji, by działać razem i realizować wspólne cele.

Nauczyciel dodatkowo wyjaśnia:

„Zrzeszanie się nie służy tylko wspólnym hobby, ale pomaga także uczyć się współpracy, planowania, negocjacji i organizowania działań. Uczestnictwo w grupach uczy odpowiedzialności i pozwala poznawać ludzi o podobnych zainteresowaniach.”

2. Miniwykład + przykłady (10 min)

Nauczyciel wyjaśnia: „Prawo do zrzeszania się pozwala działać wspólnie, rozwijać zainteresowania, organizować wydarzenia i wspierać innych. Można działać w szkole, lokalnej społeczności lub w internecie, ale nie wolno tworzyć grup łamiących prawo lub szkodzących innym.”

Nauczyciel wskazuje przykłady legalnych zrzeszeń:

1. Samorząd uczniowski - uczy decydowania i organizacji życia szkoły.
2. Szkolne koła zainteresowań (teatralne, muzyczne, filmowe) - rozwijają pasje i umiejętności artystyczne.
3. Kluby sportowe i e-sportowe - uczą współpracy, strategii i zdrowej rywalizacji.
4. Organizacje młodzieżowe i wolontariackie - wspierają lokalną społeczność i rozwijają empatię.
5. Warsztaty artystyczne i naukowe - pozwalają zdobywać nowe umiejętności i rozwijać kreatywność.

Przykłady naruszenia prawa:

1. Grupa internetowa propagująca przemoc, wulgaryzmy lub łamanie prawa.
2. Organizacja dyskryminująca członków lub działająca na szkodę innych.

Dyskusja: „Dlaczego działanie w grupach jest ważne? Jakie korzyści daje współpraca i uczestnictwo w organizacjach?” Nauczyciel może podpowiedzieć uczniom zalety, np. budowanie umiejętności społecznych, rozwój talentów, możliwość współpracy przy projektach, poczucie przynależności, przygotowanie do przyszłej kariery.

Nauczyciel podsumowuje:

“Prawo ucznia do zrzeszania się w szkole ma szczególne znaczenie, ponieważ szkoła jest miejscem, w którym spędza się dużą część życia i kształtuje osobowość. Uczniowie mogą zakładać samorząd uczniowski, koła zainteresowań, grupy wolontariackie czy projekty artystyczne, a szkoła powinna zapewnić im odpowiednie warunki działania i wsparcie nauczycieli. Prawidłowe korzystanie z prawa do zrzeszania się uczy młodych ludzi demokracji w praktyce, uczestniczenia w wyborach, planowania działań, współdecydowania o wspólnych inicjatywach oraz brania odpowiedzialności za efekty pracy zespołu. Prawo do zrzeszania się jest więc nie tylko przywilejem, ale także narzędziem, które pozwala młodym ludziom rozwijać się, działać aktywnie i kształtować swoje otoczenie. W praktyce oznacza to, że każdy uczeń może zainicjować projekt, założyć koło zainteresowań czy wziąć udział w wolontariacie, mając świadomość, że działając zgodnie z zasadami prawa i regulaminami szkoły, może w pełni korzystać ze swojego prawa do zrzeszania się.”

3. Jak założyć koło naukowe lub inną inicjatywę? (5-7 min)

Nauczyciel wskazuje, że jeśli uczniowie chcą stworzyć koło naukowe, klub zainteresowań, wolontariat czy projekt artystyczny, powinni postępować według kilku kroków:

1. **Określenie celu i rodzaju działalności** - zastanów się, czym grupa ma się zajmować i jakie są jej główne zadania.
2. **Sprawdzenie regulaminów szkolnych** - większość szkół wymaga zgłoszenia nowego koła do dyrekcji i zatwierdzenia przez radę pedagogiczną lub opiekuna.
3. **Wybranie opiekuna/mentora** - najczęściej nauczyciel, który będzie wspierał formalnie działalność koła i pomagał w organizacji spotkań i projektów.
4. **Sporządzenie krótkiego regulaminu** - określa kto może należeć do koła, jakie są prawa i obowiązki członków, zasady organizacji spotkań.
5. **Zgłoszenie inicjatywy** - do dyrekcji szkoły, ewentualnie do lokalnego stowarzyszenia lub fundacji, jeśli grupa chce działać również poza szkołą.

Uczestnictwo niepełnoletnich w stowarzyszeniach i organizacjach:

- Uczniowie mogą dołączyć do wielu legalnych organizacji, również tych działających poza szkołą, ale często wymagana jest **zgoda rodzica lub opiekuna prawnego**, szczególnie przy formalnym członkostwie.
- W wielu organizacjach młodzieżowych i stowarzyszeniach istnieją specjalne sekcje dla osób niepełnoletnich, które umożliwiają legalne uczestnictwo i realizowanie własnych projektów.

4. Analiza przypadków - praca w grupach (15 min)

- Klasa dzieli się na grupy 3-4 osobowe.
- Każda grupa otrzymuje jedną lub dwie karty przypadków.
- Zadania dla grup:
 1. Czy w tej sytuacji prawo do zrzeszania się jest respektowane czy naruszone?
 2. Jak można legalnie zrealizować inicjatywę?
 3. Do kogo można zgłosić problem lub uzyskać wsparcie?
- Prezentacja wniosków (2-3 minuty na grupę).

Karty przypadków:

- **Przypadek 1:**
Uczniowie chcą założyć szkolne koło teatralne, ale dyrekcja wstrzymuje inicjatywę bez uzasadnienia.
Pytania: Czy prawo do zrzeszania się jest naruszone? Jak można działać legalnie?
- **Przypadek 2:**
Grupa uczniów zakłada klub szachowy w szkole i chce organizować turnieje międzyszkolne.
Pytania: Jak można w pełni korzystać z prawa do zrzeszania się?
- **Przypadek 3:**
Organizacja online zachęca do działań sprzecznych z prawem (np. hakowanie kont lub obrażanie innych).
Pytania: Czy można należeć do takiej grupy? Co grozi za łamanie prawa?
- **Przypadek 4:**
Uczniowie planują szkolną gazetkę lub projekt ekologiczny, ale nie wiedzą, od kogo zacząć.
Pytania: Jak legalnie założyć inicjatywę i realizować projekt?
- **Przypadek 5:**
Klub sportowy chce zorganizować zawody międzyszkolne.
Pytania: Jak korzystać z prawa do zrzeszania się w praktyce?

5. Mini-debata klasowa - „Dlaczego warto działać razem?” (10 min)

- Teza - „Uczniowie powinni mieć możliwość zakładania i uczestniczenia w grupach w szkole i online.”
- Połowa klasy argumentuje „za”, druga połowa „przeciw” (np. obawy o bezpieczeństwo, regulaminy szkolne).
- Moderator (nauczyciel) kieruje dyskusją i podsumowuje:
“Prawo do zrzeszania się pozwala realizować wspólne pomysły, rozwijać zainteresowania i działać społecznie, ale organizacje muszą działać zgodnie z prawem.”

6. Ćwiczenie kreatywne - „Mój projekt grupowy” (5-7 min)

- Każdy uczeń wymyśla własną inicjatywę grupową:
 - koło zainteresowań,
 - szkolną akcję społeczną,
 - projekt wolontariacki,
 - warsztat lub grupę online.
- Zapisuje krótko swój pomysł (nazwa, cel, krótki opis działania).
- Uczniowie przedstawiają pomysły w 1-2 zdaniach, klasa może głosować na najbardziej kreatywną inicjatywę.

7. Podsumowanie - „Moje prawo do działania w grupie” (5-7 min)

- Nauczyciel przypomina:
 - Uczestnictwo w grupach i organizacjach to **prawo obywatelskie**, które rozwija pasje, umiejętności i pozwala działać wspólnie dla dobra społeczności.
 - Prawo do zrzeszania się ma swoje granice - **nie wolno łamać prawa ani szkodzić innym**.
 - Dodatkowe zalety zrzeszania się:
 - rozwój kompetencji społecznych i organizacyjnych,
 - zdobywanie doświadczenia przydatnego w przyszłej pracy i karierze,
 - rozwijanie sieci kontaktów i znajomości,
 - poznawanie nowych przyjaciół i osób o podobnych zainteresowaniach,
 - nauka współpracy, negocjacji i odpowiedzialności w grupie,
 - możliwość realizacji własnych pasji i projektów, które mogą przynieść satysfakcję, sukcesy i referencje w przyszłości.
- Opcjonalnie: stworzenie klasowego plakatu:
„Nasze inicjatywy i prawo do zrzeszania się”

KARTA PRACY

Prawo do zrzeszania się

Imię i nazwisko: _____

Data: _____

Klasa: _____

ZADANIE 1. Twoje doświadczenia z grupami i organizacjami

Zastanów się, w jakich grupach, klubach lub organizacjach uczestniczysz lub chciałbyś uczestniczyć. Wypisz trzy przykłady i opisz, co najbardziej lubisz w tych grupach lub dlaczego chciałbyś w nich działać.

ZADANIE 2. Prawa i granice działania w grupach

Na podstawie lekcji odpowiedz na pytania:

a) Co oznacza prawo do zrzeszania się i dlaczego jest ważne dla uczniów?

b) Jakie są granice prawa do zrzeszania się? Podaj dwa przykłady działań, które nie są zgodne z prawem.

c) W jaki sposób szkoła lub państwo mogą wspierać uczniów w legalnym działaniu w grupach i organizacjach?

ZADANIE 3. Analiza sytuacji

Przeczytaj opis sytuacji i odpowiedź na pytania:

Sytuacja 1: Grupa uczniów chce założyć szkolne koło ekologiczne, ale nauczyciel wstrzymuje inicjatywę, argumentując, że „nie ma czasu na dodatkowe zajęcia”.

- Czy prawo do zrzeszania się jest w tej sytuacji respektowane czy naruszone?

- Jak grupa może legalnie zrealizować swój projekt?

Sytuacja 2: W internecie powstała grupa, w której użytkownicy publikują wulgaryzmy i obrażają innych uczniów.

- Czy uczniowie mogą należeć do tej grupy? Dlaczego?

- Jakie konsekwencje mogą grozić za działanie w takiej grupie?

ZADANIE 4. Twój projekt grupowy

Wymyśl własną inicjatywę, w której mógłbyś uczestniczyć lub którą mógłbyś założyć. Napisz krótko:

- Nazwa projektu: _____
- Cel projektu: _____
- Co chcecie robić i jak działać zgodnie z prawem:

ZADANIE 5. Refleksja

Zastanów się i napisz, jakie trzy korzyści może przynieść uczniom działanie w grupach i organizacjach zgodnie z prawem.
